

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F.J. BILLESKOV JANSEN ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 271. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg10-shoot-idm140342679966336/facsimile.pdf> (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

NOTER

- den her efter Bayle, Dictionnaire, Art. Pericles, Note K mod Slutningen. – *Gylden*, Guldmønt; hos Kilden: livres. – *Rente*, Indtægt.
- S. 60. *Adkomst*, Berettigelse. – *gisper*, gaber. – *Sympathie*, Samstemthed, Vekselvirkning. – *Infalibilitet*, Ufejlbarehed. – *Chrysippos* (f. ca. 280 f. Kr.), gr. Filosof af den stoiske Skole. – *Application paa*, Lyst til at beskæftige sig med.
- S. 61. *Qvis etc.* Hvem beundrer ikke C's Lærdom? Han véd, hvad der findes i Havet, paa Jorden og i Luften. Og han véd, hvad Juno studrer med Jupiter om. Men han aner ikke noget om sin Kones Nætter. – *Øvelsen*, Udøvelsen. – *Hysteron proteron*, »sidst først«; hvad der burde komme sidst, stilles først. – *Creature*, Væsener. – *Zoroaster*, ell. Zarathustra, parsisk Profet (o. 700 f. Kr.). – *Oraclet*, Spaadomme; her vel Zendavesta (Avesta). Parsernes hellige Skrift. – *jævnes*, glattes. – *planeres*, om Papir; behandles med Limvand og presses. – *Catechisation*, Undervisning.
- S. 62. *Præjudicium*, Fordom. – *begyndte med Morale*, dvs. med de religiøse Sandheder, som kan udledes rent fornuftmæssigt. – *interessered*, egennyttig. – *Veritas localis*, lat. begrænset Sandhed.
- S. 63. *Erindring*, Paamindelse. – *præparatorier*, Forbredelser. – *operere*, virke. – *Lectie*, Klasse. – *drives paa*, arbejdes paa. – *Præceptum*, Forskrift. – *Institution*, Undervisning. – *Fribyttarie*, Seroveri.
- S. 64. *Clovis*, Frankerkongen Chlodovech (481–511). Døbt 496. – *Passions-Historien*, Jesu Lidelseshistorie. – *Convertisseurs*, fr. Omvendere. – *Vore Missionærer*. Dansk ydre Mission organiseredes 1705 ff. (Trankebar, Lapland, Grønland, Dansk Vestindien). – *et andet Sted*, Sammenlignede Helte-Historier, Samlede Skrifter XI, 247–49. – *brød ... over tvers*, afbrød ... brat. – *Conversionen*, Omvendelsen. *Indianske*, (vest)indiske. – *Ars critica*, lat. Kritikerkunst. – *Opinion*, Omdømme. – *Proselyter*, Omvendte.
- S. 65. *conform*, overensstemmende. – *Billighed*, (sund) Fornuft. – *Velbehag*, Forgodtbefindende. Hentydning til Calvinismens Prædestinationslære. – *Notiones communes*, lat. almene Kundskaber, Forestillinger. – *Transsubstantiationen*, Væsensforvandlingen. Katolicismens Lære om Brødets og Vinens Forvandling til Kristi Legeme og Blod ved den hellige Nadver.
- S. 66. *Pyrrhonismus*, Skepticisme; efter Grundlæggeren, Pyrrhon (død o. 275 f. Kr.). – *Dissertation*, Afhandling. – *Historier*, den historiske Videnskab. – *anseer*, ser paa. – *Himmel*, Berettigelse. – *Praxis*, af gr. praxis. – *Mechanica*, lat. mekanisk Eksperimenten. – *gemeene Haandverker*, ordinære Arter af Haand-

MORALSKE TANKER

- værk. – *Nullius in Verba* [magistri jurare], ikke at sværge paa nogen Læremesters Ord (The Royal Society of London's Devise).
- S. 67. *Fundator*, Grundlæggeren. – *Philosophia carbonaria*, lat. egl. »Kulsvier-Filosofien«. – *Potamon*, fra Aleksandria levede antagelig i 1. Aarh. e. Kr. – *Philosophia eclectica*, lat. en udvalgte Filosofi. – *Orthodoxie*, Rettroenhed. – *Philosophorum*, lat. Filsoffers. – *habile*, dygtige. – *Philosophia naturalis Professores*, lat. Lærere i Naturfilosofi, Naturvidenskab. – *Academier*, højere Lærestalter. – *excolere*, dyrke.
- S. 68. *Copist-Fejl*, Afskriverfejl. – *udi Comœdien*, Erasmus Montanus IV, 4. – *En vis Philosophus*, Montaigne, Essais, 1. Bog, Kapitlet Om Ordnes Tomhed (vanité). – *Lacedæmon*, Sparta. – *Antiquiteter*, Oldtidens Kultur. – *Homeri*, lat. Homers. – *Æneas*, Hovedpersonen i Vergils Heltepos, Æneiden. – *Romulus*, sammen med Remus Roms mytiske Grundlæggere. – *qvof etc.*, Hvor mange Aar A. levede, hvor mange Fade siciliensisk Vin han gav Frygierne (Juvenal 7, 235-36).
- S. 69. *Excès*, Overdrivelse. – *Archimædes*, græsk Matematiker, dræbt v. Syrakus' Erobring 212 f. Kr. – *Carneades*, græsk Filosof fra ca. 150 f. Kr. – *Eumolpus*, i Satyricon, Kap. 109, Roman af den romerske Forfatter Petronius (død 66 e. Kr.). – *Cajuten*, Kæhytten. – *Rhetor*, Taler. Satyricon Kap. 6-7. – *Kierling*, Kælling. – *Agrippa*, skal være Festus, Apostlens Gerninger 26,24. Anført hos Peder Syv I, 259-60. – *rasende*, gal. – *som Poeten siger*, Plautus, Trinummus, 1,2,170-71. – *Commerce*, Samkvem. – *Ieve for at æde etc.* Sentensen tillægges normalt Sokrates. Holberg synes at have lært den af Konfucius. – *heder det da*: Livet er behageligst, naar man ikke skal tænke. Sofokles, Ajax 554. Vistnok hentet hos Peder Syv I, 239.
- S. 70. *Ordsprog*, Peder Syv smst. – *kruset*, forstyrret. – *Athenen*, Athen. – *Maadelig*, tilpas. – *Ordsprog*, Peder Syv I, 259. Forklaringen af 1. Linie er muligvis den, at Fedme, som Tegn paa Velnæretthed og Velmagt, ikke opnaas ved at stoppe hvadsomhelst i sig.
- S. 71. *Furatur etc.* A. stjæler, bedrager, drikker og horer, og samtidig anvender han bestemte Tider til Ben. – *stridige*, indbyrdes modstridende. – *Qualiteter*, Egenskaber. – *Creature*, Skabninger. – *intermittent*, ustadig. – *Devotion*, Fromhed. – *Febricitant*, Feberpatient. – *rar*, sjælden. – *Simulation*, Forstillelse.
- S. 72. *alternerer*, veksler. – *Hunde-Bønner*, meget ydmyge Bønner. – *Bias* (ca. 570 f. Kr.), en af Grækenlands Syv Vise. – *hos Terentium*, frit efter Adelpheo 704-05. – *Ludvig XI*, fransk Konge (1423-83). – *den Franske Poet*, Boileau, Satire 9, 163-64 (»det